

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨҢІРЛЕРІНІҢ ЭКОНОМИКАСЫН
ИННОВАЦИЯЛЫҚ-ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ДАМУЫ**

ПАВЛОДАР

Қазақстан Республикасы Ғылым және білім министрлігі

Коммерциялық емес акционерлік қоғам
«Торайғыров университеті»

Бекниязова Д. С.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
Өңірлерінің
ЭКОНОМИКАСЫН
ИННОВАЦИЯЛЫҚ-
ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ДАМУ**

Монография

Павлодар
Toraighyrov University
2023

УДК 338(574)
ББК 65.9(5Қаз)
Б39

«Торайғыров университеті» КЕАҚ
Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды
№ 4 хаттама «29» қараша 2023 ж.

Рецензенттер:

Беспалый С. В., экономика ғылымдарының кандидаты, профессор
Нарынбаева А. С., экономика ғылымдарының кандидаты, профессор
Давиденко Л. М., PhD докторы, қауымдастырылған профессор (доцент)

Бекниязова Д. С.

Б39 Қазақстан Республикасы өңірлерінің экономикасын инновациялық-технологиялық дамыту: Монография, Д. С. Бекниязова – Павлодар: Торайғыров университеті, 2023. – 241 с.

Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізілімінде тіркелген, 2023 жылғы 6 желтоқсан, № 41062 куәлік.

ISBN 978-601-345-478-8

Монографияда инновациялық дамудың әлемдік модельдері мен тұжырымдамаларына зерттеу жүргізілді, аумақтық ерекшелігін ескере отырып, елдің инновациялық даму деңгейі мен жағдайларын бағалау көрсеткіштерінің өзіндік жүйесі әзірленді және осы негізде Қазақстан өңірлерінің экономикалық осуінің ықтимал жолдарын негіздеу. Республика өңірлерінің инновациялық дамуына түйінді проблемалар, тәуекелдер мен қауіптер анықталды, оларды шешу барысында оларды еңсеру бойынша ұсынымдар әзірленді, сондай-ақ болашақ өңірлік дамудың ықтимал стратегиялары мен оларды іске асыру жөніндегі шаралар ұсынылды.

Зерттеу барысында алынған ғылыми нәтижелерді қолдану өңір экономикасының нақты секторының субъектілеріне өзінің экономикалық әлеуетін пайдалану мүмкіндігін арттыруға мүмкіндік береді. Монография материалдарын заң шығарушы және атқарушы билік органдары және жергілікті өзін-өзі басқару органдары экономиканың әртүрлі деңгейлеріндегі экономикалық процестерді жүйелі дамыту мақсатында, аймақтың қазіргі заманғы экономикасының проблемаларына қызығушылық танытатын ғылыми қызметкерлер, докторанттар, магистранттар мен студенттер зерттеу жүргізген кезде пайдалана алады.

УДК 338(574)
ББК 65.9(5Қаз)

© Бекниязова Д. С. 2023

© Торайғыров университеті, 2023

ISBN 978-601-345-478-8

Материалдардың дұрыстығына, грамматикалық және орфографиялық қателіктерге автор мен құрастырушылар жауапты

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының экономистері бірқатар іргелі зерттеулер жүргізгеніне қарамастан, елдің инновациялық дамуын іске асырудың тиімділігіне қатысты көптеген мәселелер жеткілікті зерттелмеген күйінде қалып отыр. Осыған байланысты, Қазақстан Республикасының өңірлері экономикасының инновациялық-технологиялық даму әлеуетін зерттеу және олардың экономикалық осуінің ықтимал сценарийлерін әзірлеу өзекті міндет болып табылады.

Монографиядағы зерттеудің мақсаты инновациялық дамудың әлемдік модельдері мен тұжырымдамаларын зерделеу, аумақтық ерекшелікті ескере отырып, елдің инновациялық даму деңгейі мен жағдайларын бағалау көрсеткіштерінің өзіндік жүйесін әзірлеу және осы негізде Қазақстан мысалында Өңірлерді дамытудың ықтимал сценарийлерін негіздеу болды.

Бұл зерттеудің қажеттілігі жаһандандудың күшеюі жағдайында инновациялық даму тұжырымдамалары мен ғылымды қажет ететін экономиканы қалыптастырудың заманауи сценарийлері әлемдік экономикалық ғылымның назарына айналды. Оның нәтижелері Қазақстан жататын шикізат үлгісіндегі экономикасы дамушы мемлекеттер үшін ерекше маңызға ие. Сондықтан Қазақстанда «шикізаттық» даму моделінен индустриялық-инновациялық даму моделіне көшу, аумақтар экономикасын жаңғыртуға қайта бағдарлау және жинақталған әлеуетті барынша толық пайдалану міндеті қойылды, бұл өңірдің бүкіл экономикасын құрылымдық жасартуға ықпал ететін болады.

Қазіргі жағдайда, қалыптасқан инновациялық дамуға, дамушы елдердің шығынды экономикадан нәтижелер бойынша басқаруға көшуіне, инновациялық қызметтің тиімділігі осындай қызметті тиімді қалыптастыруға және оны іске асыруға байланысты. Бұл ретте өңірлік құрылымдардың инновациялық қызметін басқару инновациялық дамуды басқару проблемаларына тап болады. Қазіргі уақытта инновациялық даму мақсаттарын қою және іске асыру үшін пайдаланылатын басқарудағы бағдарламалық-нысаналы тәсіл негізінде нәтижелі жоспарлауға және қаржыландыруға бағдарлану басқарудың осы түріне барлық ғылыми көзқараспен қойылған міндеттер мен мақсаттарға қол жеткізуді тиісті дәрежеде шешпейді. Осыған байланысты, инновациялық экономиканы құру шеңберінде мемлекетті және оның өңірлік құрылымдарын басқару практикасында тиімді құралдарды іздеу мақсатында елдің және оның өңірлерінің инновациялық даму (ИД) бағдарламаларын қалыптастыру және іске

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	3
1 Өңірлер экономикасының инновациялық-технологиялық даму проблемаларын зерттеудің теориялық аспектілері	6
1.1 Өңірлік бәсекеге қабілеттілікті арттырудағы инновациялық қызметтің мәні мен рөлі	6
1.2 Өңірлердің инновациялық-технологиялық дамуын мемлекеттік реттеу тетігі	33
2 Қазақстан Республикасы өңірлерінің инновациялық-технологиялық дамуының жай-күйі мен үрдістерін бағалау	44
2.1 Инновациялық дамудың әлемдік модельдері мен тұжырымдамалары және оларды Қазақстан Республикасының инновациялық дамуында практикалық қолдану	44
2.2 Қазақстан Республикасының өңірлерді инновациялық дамыту саласындағы қазіргі заманғы саясатын талдау	72
2.3 Қазақстан Республикасының өңірлері экономикасының инновациялық-технологиялық даму әлеуетін талдау	104
2.4 Қазақстан Республикасындағы инновациялық саланы әлемдік бәсекеге қабілеттілік жүйесінде реттеу тетіктерін бағалау	143
2.5 Қазақстан Республикасы өңірлерінің инновациялық-технологиялық дамуының негізгі мәселелері	155
3 Қазақстан Республикасындағы өңірлер экономикасының инновациялық-технологиялық дамуына жәрдемдесудің негізгі бағыттары	167
3.1 Қазіргі жағдайда өңірлердің инновациялық-технологиялық әлеуетін арттыру жолдары	167
3.2 Қазақстан өңірлерін инновациялық-технологиялық дамыту стратегиясын әзірлеу	187
Қорытынды	216
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	222
Қосымша I	238

Бекниязова Д. С.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨҢІРЛЕРІНІҢ ЭКОНОМИКАСЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ-ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ДАМУ

Монография

Техникалық редактор А. Р. Омарова
Жауапты хатшы Ж. К. Сапенова
Басуға 28.12.2023 ж.

Өріп түрі Times.
Пішім 29,7 x 42 1/4. Офсеттік қағаз.
Шартты баспа табағы 13,9. Таралымы 500 дана
Тапсырыс № 4174

Toraighyrov University
140008, Павлодар қ., Ломов к., 64